

Amsterdam, 20 mei 2014

Aan:

Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap J. Bussemaker

Cc:

Woordvoerders cultuur tweede kamer

Directie Kunsten

Raad voor Cultuur

Geachte Mevrouw Bussemaker,

Middels deze brief reageren wij op het debat dat momenteel gaande is over talentontwikkeling in de kunst. Wij zijn blij dat u zich grondig wenst te informeren, maar maken ons zorgen over de manier waarop u deze informatie verzamelt. Zo kan het kwantitatieve onderzoek zoals uitgezet door de Kwink/Rebel Group maar een beperkt instrument zijn, omdat het wordt toegepast op een kwalitatief onderwerp. Het is goed dat er geluisterd wordt naar 'het veld', toch zouden we er op willen aandringen dat u ook gericht het gesprek aangaat met een groep die niet over het hoofd mag worden gezien: ons, de theatermakers zelf. De mensen om wiens talent het gaat. De mensen die momenteel in een 'talentontwikkelingstraject' werken of gewerkt hebben. Wij willen u graag uw oproep uit de 'Staat van het Theater' in herinnering brengen om een constructieve gesprekspartner van de overheid te zijn. Daarom zouden wij met u persoonlijk in gesprek willen over de zin en onzin van talentontwikkeling. Eenvoudigweg omdat wij aan den lijve hebben ondervonden hoe veelkantig en weerbarstig de praktijk is.

Wij zijn momenteel allen werkzaam in het Nederlandse podiumkunstenveld: een aantal van ons zit in de beginfase van hun professionele ontwikkeling en anderen zijn al langere tijd succesvol werkzaam in het theater. Onze verscheidenheid is een afspiegeling van de grote diversiteit die het Nederlandse theaterlandschap kenmerkt: een landschap dat internationaal veelvuldig wordt geprezen. Wij vrezen dat juist deze diversiteit, de mogelijkheid om kwalitatief en oorspronkelijk werk te maken, voor toekomstige generaties verloren gaat. Momenteel lijkt talentontwikkeling in de (podium)kunst vooral te worden bepaald door vooraf vastgestelde in- en output. Maar talent laat zich welbeschouwd toch kenmerken door symbolisch in plaats van letterlijk kapitaal.

Een jonge podiumkunstenaar heeft allereerst continuïteit en vertrouwen nodig. Een paar jaar kunnen werken in relatieve rust is noodzakelijk om uit te groeien tot een zelfstandige theatermaker die het persoonlijke kan koppelen aan een maatschappelijk belang. Talent gaat volgens ons over de capaciteit een 'eigenzinnig kunstenaarschap' op termijn te combineren met een 'publieke impact'. Er is nood aan een periode waarin 'mislukken' en 'experimenteren' niet meteen fataal is, waarin niet de output, maar de artistieke groei prioriteit heeft. Een periode waarin we een visie kunnen ontwikkelen op de samenleving en de plaats van onze kunst daar binnen. Daarvoor is vertrouwen nodig: een goede, persoonlijke begeleiding waarbij we mogen denken in lange lijnen. Wij hebben een huis nodig met een theaterzaal, repetitieruimtes, technische voorzieningen en een publiek. Opdat we niet elke dag opnieuw zelf het wiel hoeven uit te vinden. Of beter gezegd: zodat we vanuit vrijheid kunnen kiezen welk wiel we opnieuw willen uitvinden en waar we nog even kunnen leunen op de bestaande expertise. Het is in onze ogen een rol voor de overheid om infrastructuren in stand te houden die jonge kunstenaars zoals ons hierin, met visie en lange adem, ondersteunen.

Aan het ontwikkelen van jong, eigenzinnig talent is altijd een onzekerheid verbonden waarvoor binnen het huidige marktdenken - dat zich ook steeds meer manifesteert in het kunstbeleid – vrijwel geen ruimte is. Momenteel richt 'de markt' zich noodgedwongen op de gevorderde talenten. Veel gezelschappen, huizen en festivals zetten in op kunstenaars die al een stapje verder zijn en een subsidie kunnen bemachtigen en een publiek aan zich weten te binden. Het allerjongste talent dat zichzelf nog niet heeft bewezen dreigt buiten de boot te vallen. Als alternatief ontstaan nu talloze kortlopende formats, pitches en initiatieven tot crowdfunding. Hier gelden echter heel andere criteria, zoals populariteit en sociale wenselijkheid. De valse romantiek van de 'do-it-yourself' kunstenaar is momenteel groot, maar wij vrezen dat dit slechts leidt tot marginalisering van jong talent. Wij willen er dan ook hartstochtelijk voor pleiten deze dynamiek niet te zien als alternatief voor langlopende trajecten waar de ontwikkeling van theatertalent zélf voorop staat. De ervaring leert dat als wij ons professioneel willen ontwikkelen, professionele ondersteuning een vereiste is.

Terugkijkend op het recente verleden is het rijk geschakeerde Nederlandse theaterlandschap vruchtbare grond geweest voor theatermakers. Een beginnende theatermaker heeft de afgelopen decennia een praktijk kunnen samenstellen waarin veel verschillende partijen samenwerkten. Regisseurs die nu vernieuwend theater maken, hebben jaren van ervaring achter de rug waarbij ze vormonderzoek hebben kunnen doen bij werkplaatsen en productiehuizen om daarna het 'klappen van de zweep' te mogen ondervinden bij een groter gezelschap of in samenwerking met festivals een groot publiek bij hun werk hebben weten te vinden. Weer anderen hebben zich daarna verenigd in mime- of acteurscollectieven en zijn cross-over samenwerkingen aangegaan binnen bijvoorbeeld het jeugdtheater of het circuit van de beeldende kunst. Juist die pluriformiteit van het podiumkunstenlandschap in Nederland heeft ons de voedingsbodem geboden waardoor wij nu de toekomst kunnen bestormen.

Wij - ervaringsdeskundigen, theatermakers - zouden graag persoonlijk met u in gesprek gaan over kunst in onze samenleving en de manier waarop jonge theatermakers kunnen worden begeleid in hun artistieke groei. Graag vertellen wij wat ons in onze carrière heeft gesteund en belemmerd. Wij vragen u ons als volwaardig gesprekspartner te beschouwen, niet alleen nu er beleid wordt gemaakt, maar doorlopend. Kunst en de samenleving gaan ons tenslotte beide aan het hart.

Maar vooral vragen wij u om een lange adem: vertrouw ons de kunst van de toekomst toe.

Met vriendelijke groet,

Jetse Batelaan, Lotte van den Berg, Maren Bjørseth, BOG, Suzan Boogaerdt, Rik van den Bos, Alexandra Broeder, Daria Bukvić, Thibaut Delpout, Olivier Diepenhorst, Laura van Dolron, Marjolijn van Heemstra, Joost van Hezik, De Hollanders, Jan Hulst, Emke Idema, Susanne Kennedy, Sadettin Kirmızıyüz, Paul Knieriem, Jan Martens, Sarah Moeremans, Moeremans & Sons, Anoeek Nuyens, Davy Pieters, Tatiana Pratley, Nastaran Razawi Khorasani, Michiel de Regt, Joachim Robbrecht, Bianca van der Schoot, Schwalbe, Nina Spijkers, Tijdelijke Samenscholing, Urland, Saar Vandenberghe, Julie Van den Berghe, Naomi Velissariou, Dries Verhoeven, Eric de Vroedt, De Warme Winkel, Erik Whien, Jibbe Willems, Wunderbaum.